

Головка В. В.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро

Науковий керівник:
Токар А. А.,
викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА: ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД

У сучасну епоху, час глибоких соціальних конфліктів, проблема насильства вийшла на передній план аналізу соціально-філософської думки. Різноманітні аспекти насильства виступають об'єктом пильної уваги соціальної філософії на сьогодні не в меншій мірі, ніж у попередні історичні епохи, але вже за допомогою нових підходів [1, с. 48].

Соціальне насильство надзвичайно багатогранне за своїми зовнішніми і внутрішніми характеристиками. Насильство, в буквальному сенсі, означає застосування сили. У філософській літературі є велика кількість визначень насильства, кожне з яких розкриває окремий аспект досліджуваного явища суспільного життя. Найчастіше під насильством розуміється всяке обмеження можливостей людини, її приниження, а також усе те, що заважає їй в індивідуальному розвитку.

У ході насильницьких дій над людиною у неї деформується як тіло, так і її душа. Метою насильства в такій ситуації оголошується створення керованого індивіда. Техніки впливу на тіло існували ще з найперших проявів культури патріархатного типу (наприклад, обряд ініціації в стародавньому суспільстві). Вони застосовувалися для здійснення первинного контролю над індивідом, де патріархальний тип культури, з сучасної точки зору, мав антигуманний посил: насильство через заподіяння болю стає підготовчим ступенем соціалізації, яку зобов'язаний пройти кожен член суспільства. Так за допомогою насильства забезпечувалося відтворення соціальної пам'яті соціалізація нових членів суспільства. Насильство поширювалася, у першу чергу, на жінок для здійснення соціального контролю над ними і реалізовується в теперішній час по-різному, починаючи з прямого фізичного або сексуального насильства над жінкою в традиційному патріархатному суспільстві і закінчуючи існуванням неявного психологічного тиску, подвійних моральних стандартів у сучасну епоху [2, с. 52].

Гендерний підхід до проблеми полягає в тому, щоб розглядати порнографію не тільки як моральну проблему, але і як проблему влади: порнографія – це сексуальне підпорядкування і насильство по відношенню до жінок. Порнографія принижує людину, роблячи її об'єктом маніпуляцій й закріплює дисбаланс влади в суспільстві, традиційну ідеологію чоловічого панування, жіночого підпорядкування і статевої нерівності. З даною проблемою тісно пов'язані та є її прямим наслідком проблеми проституції і торгівлі жінками, проблема насильства по відношенню до дітей і втягнення неповнолітніх у проституцію.

Проявом непрямих видів насильства і контролю над жінками можна вважати також відсутність у них політичних і юридичних прав, пропаганду гендерної ідеології, коли відмінності в правовому забезпеченні підло пояснюються їх «природною» заданістю, і тим самим виправдовується ієрархічна модель взаємин. І якщо, завдяки багато в чому феміністському руху, жінки отримали політичні та юридичні права, то *de facto* колишній ідеал жінки-домогосподарки, замкнутої у приватному просторі свого будинку, продовжує існувати, переходячи в різні форми. Інакше кажучи, гендерна стратифікація виявляється прийнятною і широко поширеною у сучасному суспільстві формою соціальної, політичної та економічної стратифікації [3, с. 71].

Однак насильство, як непряме, так і пряме, застосовувалося не тільки по відношенню до жінок, але і по відношенню до чоловіків. Крім гендерної конструкції «жіночності» існує і гендерна конструкція «мужності». Чоловіче буття, хоча і по-іншому, але також досить жорстко вибудовується існуючим культурним порядком. «Природним» чоловічим рисам приписується агресивність, що призводить до порушення існуючих суспільних законів. Як правило, чоловікові пропонуються ролі вбивці, насильника, злочинця, йому відводиться роль активного суб'єкта – завойовника і підкорювача.

Установки, що лежать в основі традиційної культури, прищеплюють чоловікові задоволення від періодичних сплесків негативних емоцій, яких він зазнає. Відбувається акцентування будь-якого приводу для вирощування агресії в чоловічому «я». І як наслідок – глибока невротизація соціального життя в цілому [4, с. 39].

Досліджуючи проблематику насильства, можна зробити висновок про стан соціального здоров'я нації. Якщо насильство стає невід'ємним елементом суспільних відносин і політичного життя, то можна з упевненістю констатувати стагнацію. Насильство є однозначно негативним і протиприродним явищем по відношенню до нормальної соціальної структури і процесів функціонування суспільства. Вільне суспільство майбутнього, що відмовилося від принципу асиметрії підлог, ієрархії і підпорядкування, позбудеться і ще однієї непривабливої своєї сторони – насильства.

Гендерний підхід до проблеми насильства передбачає радикальне переосмислення самих основ соціальної реальності. Сучасна теорія та практика гендерних досліджень виступає, проти насильства в суспільстві, і відповідно ті, хто відмовляються визнати важливість гендерного аналізу проблеми насильства, сприяють поширенню і закріпленню насильства в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Герасіна Л. М. Насильство як соціальна деструкція. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2015. № 1148. С. 35–40.
2. Запобігання насильства в сім'ї / під заг. ред. А. В. Довженко, А. Й. Присяжнюк, В. А. Ганцюра. Київ : ТОВ НОВА, 2004. 136 с.
3. Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л. Соціально-психологічні аспекти проблем насильства. Київ : 2003. 337 с.
4. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї : навч.-метод. посібник (у двох томах). Т. 1. / за заг. ред. О. М. Бандурки, К. Б. Левченко, І. М. Трубавіної. Київ : Україна, 2011. 171 с.